

ויחי (296)

ויחי יעקב (מז. כח)

מנשה הנכור, ולכן לא החליף את מקומו כדי שלא לביישו אלא רק שכל את ידיו.

ספר "מקח טוב"

במדרש שהובא ברש"י, נאמר: למה פרשה זו סתומה [שאינן לפניה רווח בספר התורה], לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו, נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד. ויש להבין, הלא חז"ל אמרו שלא התחילו לשעבדם כל זמן שבני יעקב אבינו היו בחיים. אלא כתב הכף החיים בספרו "ישמח ישראל", השעבוד והעבדות היו סופו של תהליך. תחילתו היתה התדרדרות הרוחנית. שהרי: כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין הימנו עול מלכות. וכמו שאמר דוד המלך: "... החשיתי מטוב וכאבי נעכר" (תהלים לט. ג), אין טוב אלא תורה, כלומר כשפסקתי מללמוד, באו הייסורים. כאשר יעקב אבינו נפטר, חלה ירידה ברוחניות, נסתמו עיניהם ולבם של ישראל, עיניהם מלעסוק בתורה ולבם מעבודת ה', ורפיון זה הוא שנתן למצרים אחיזה בהם. בכל שלב של ירידה רוחנית, הלך וגבר השעבוד הגשמי, עד למ"ט שערי טומאה ולתוקף השעבוד. ספר "מעייני השבוע"

ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק (מח. טז)
תמוה למה הקדים שמו לשם אבותיו אברהם ויצחק. פרפרת נאה על זה כתב ה"באר משה" על פי המובא ב"ליקוטי תורה" להאר"י ז"ל כי ישראל ר"ת יצחק יעקב שרה רבקה רחל אברהם לאה, כי הוא עיקר לכולם. והיינו כמו שאמרו בזוהר הקדוש, יעקב כללא דאבהן ולכן הזכיר שמו בתחילה, שבשמו נכללם גם אבותיו וזה "שמי ושם אבתי", כי בשמי כבר נכלל שם אבותי, ולכן נקראים ישראל "בית ישראל" ולא בית אברהם או יצחק, לפי שבשם זה בייחוד כלולים כל האבות.

"להתעורר באהבתך"

וידגו לרב בקרב הארץ (מח. טז)

כדגים הללו שפרים ורבים ואין עין שולטת בהם (רש"י) ביאר "האפריון", שהרי לכאורה המילה "לרב" מיותרת מספיק היה לומר "וידגו בקרב הארץ". אלא שלדגים ישנן גם תכונות לא כל כך טובות, כמו שמצינו במסכת עבודה זרה (ד), שעל הפסוק "ותעשה אדם כדגי הים" ודרשו חז"ל: מה דגים שבים כל הגדול מתבירו בולע את חברו, אף בני אדם, אלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו. והיינו דתנן רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומי של מלכות שאלמלא מוראה, איש את רעהו חיים בלעו. אם כן, אומר האפריון, רצה יעקב אבינו להדגיש שידגו "לרב", היינו שיהיו דומים לדגים, אבל רק מבחינת הריבוי, ולא שיואכלו אחד את השני.

ספר "ומתוק האור"

מכיון ששכם נכבשה בזכות התפילה, אין מניעה להינות ממנה.

ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמרי בתרבי ובקשתי (מח. כב)

"בתרבי ובקשתי": בצלותי ובבעותי (תרגום). מדוע דוקא עתה טורח יעקב אבינו להדגיש שלקחת שכם מיד האמורי היתה בכח תפילתו ובקשתו? פירש הבעל "עבודת משה": רש"י מפרש ש"שכם" כאן הכוונה לעיר שכם שניצח יעקב את העמים שבאו להילחם בישראל אחר מעשה שמעון ולוי בשכם. והנה במדרשים האריכו לתאר את גודל הניסים שנעשו ליעקב ובניו אז, באותה מלחמה נגד העמים אשר סביבותיהם, ואחר שניצחם לקח את שכם מידם. אולם לפי זה עלינו לתמוה: א"כ, איך נתן יעקב ליוסף העיר שכם שזכה בה

ויקרא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה (מח. ח)
יש להקשות, מדוע יעקב לא הכירם, הרי כתב רש"י שאפרים היה לומד לפני יעקב? אלא לפי שמנשה ואפרים בהיותם בני המשנה למלך גדלו בארמון המלך, לכך נאלצו להתלבש כבני מלכים במלבושים מצריים, וכאשר באו לפני יעקב אבינו התלבשו במלבושי ישראל. אבל כיון שקראו ליוסף בפתאומיות "הנה אביך חלה", הוכרח לבוא בבהלה מארמון המלכות, והביא את בניו לבושים כמצריים בלבושי בני מלכים. לכך יעקב אבינו לא הכירם ושאל: מי אלה? על זה ענה יוסף, בני הם אשר חנן לי אלוקים, לפי שנולדו בזה במצרים נאלצו ללבוש כדרך הארץ. ענהו יעקב, קחם נא אלי ואברכם, תנם אלי ואני אעמידם על מקומם כראוי, שיתלבשו כראוי, שהרי נגאלו ממצרים בזכות שלא שינו את לבושם. ספר "יגדיל תורה"

שכל את ידיו פי מנשה הנכור (מח. יד)

לכאורה מה נתינת טעם היא זו, אדרבה אם מנשה הבכור אם כן לא היה לו להחליף את ידיו אלא להניח ידו הימנית על ראש מנשה. אך באמת הלה היה יכול יעקב לחזור ולהעמיד את הבנים את אפרים לימינו ואת מנשה לשמאלו. אלא שרצה לנהוג במנשה כבוד ובלתי לבייש אותו ע"י שיעמיד לגמרי לצד שמאלו, לכן הניחו על מקומו ורק שכל את ידיו, ועל ידי זה יש לשניהם כבוד כי מנשה עומד לימינו ואפרים זוכה שיד ימינו של אביו היא על ראשו, וזה שאמר הכתוב, "שכל את ידיו פי

ע"י ניסים כה מופלאים, והרי אמרו חז"ל: שאין ליהנות ממעשה ניסים. אמנם מצאנו ב**מהרש"א** (קידושין כט:): יסוד גדול: מה שהושג בכוח התפילה אינו בגדר נס, הותר להינות מכיבוש העיר שכס, שכן הניסים נעשו ליעקב ע"י תפילתו, ועל כן אין זה כלל ממעשי ניסים. ויובן להפליא מדוע דוקא כאן מדגיש יעקב שזכה בשכס ע"י תפילתו, כי רק משום כך יכול היה לתת אותה ליוסף, מבלי לחשוש שבכך ייחנה יוסף ממעשי ניסים. **ספר "ושלל לא יחסר"**

המאור פנים לזולת

תְּכַלְיִלֵי עֵינַיִם מְיִין וּלְכֹן שְׁנַיִם מִחֶלֶב (מט. יב) טוב המלביץ שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב (כתובות קיא.). נתאר לעצמנו: יום קיץ חם, וכחום היום, ומרכז של עיר חמה ולחה, עומד יהודי בעל חסד ומחלק מים קרים לעוברים ושבים, ממש לקנא בעולם הבא שלו! איזה מצוה! ונתאר לעצמנו שאותו אדם משקה אחרים חלב קר, חלב לא רק מרווה את הצמא אלא גם נותן חיות ובריאות. ועם כל זאת, לימדונו חז"ל הקדושים, כשמחייכים למישהו ומראים לו את השיניים, ובכל מקום מקרינים שמחה, לאשה ולילדים בבית, ולכל הסובבים אותנו בכלל, זכותו של אותו אדם גדולה הרבה יותר!

רב פינקוס זצ"ל בספרו "תפארת שמשון"

יִשְׁשַׁכְּר חֲמֹר גָּרָם (מט. יד)

יש לפרש בדרך רמז, על פי מה שנפסק ב**שו"ע** (יו"ד ס' צט ס"א): נבילה שיש בה בשר ועצמות, שנפלה לקדירת היתר, אזי עצמות האיסור מצטרפין עם היתר לבטל את האיסור בששים וכו', יעו"ש. ויש לומר כמו כן ענין זה באלו העוסקים תורה, שגם דברים הגשמיים שהם מתעסקים בהם מצטרפים לתורתם ומצוותם, ומקבלים הם שכר גם על אכילה ושתייה וכיוצא בהן, שהרי בכח אכילה זו וכיו"ב הולך הוא לעבוד את השי"ת. וזהו הרמז: **"יִשְׁשַׁכְּר"**, הוא תלמיד חכם העוסק בתורה, גם **"חֲמֹר"**, עניני החומריות שהוא עוסק בהן, **"גָּרָם"**, יש להם דין כעצמות [הנקראין גרמי בלשון ארמית], שהם מצטרפין אל ההיתר לבטל האיסור, כאמור, דהיינו שגם הענינים החומריים שלהם מצטרפים על עסק התורה לקבל עליהם שכר.

ספר "עלים לתרופה"

וַיֵּאָר מִנְחָה פִּי טוֹב וְכוּ'.... שְׁכָמוֹ לְסָבֵל (מט. טו)

ידועה הקושיה, אם ראה שהמנוחה טובה היא, מדוע בחר לעצמו לסבול עול עבודה? פירש ר' **בונים מפשיסחא**, דקאי על מנוחת הנפש, כיון שראה מה טובה היא מנוחת הנפש והרגיעה, קיבל מעל עצמו להיות סבלן, ולא לרגוז על שום דבר, ואז יהיה תמיד רגוע בשלווה.

ספר "שיח הפרשה"

שָׁמָּה קָבְרוּ אֶת אַבְרָהָם וְאֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שָׁמָּה קָבְרוּ אֶת יַצְחָק וְאֶת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ וְשָׁמָּה קָבְרָתִי אֶת לָאָה (מט. לא) והרי פי יעקב הוא המדבר אליו ואיך הזכיר בפיו שמות אביו ואמו יצחק ורבקה והרי הלכה פסוקה בידינו שאסור להזכיר שמות האב והאם ואפילו לאחר מותם. אכן נפסק להלכה דשרי לומר שמו לאחר שמזכיר תיבת אבא, וכהא דסנהדרין (פ.). שקרא רבי יוסי שם אביו אבא חלפתא. וכהנה רבות, וא"כ הלא ה"נ יעקב הזכיר מתחילה ואמר **"קָבְרוּ אִתִּי אֶל אַבְתִּי"**, וא"כ כאשר הוא מפרט שמותיהם באותו ענין ונושא ה"ז דומה כמי שמזכיר שם פרטי של אביו לאחר הזכרת התיבה **"אבא"**, וכל כה"ג שרי. **ספר "המאור שבתורה"**

הלכה: עניית אמן במקומות ובידים המחויבים נטילה

מקום שמותר בהרהור תורה, מותר בעניית אמן. מקום שאסור בהרהור, אסור בעניית אמן. אסור לענות אמן בבית המרחץ, כלומר הבית הפנימי שעומדים שם ערומים, לכן הנמצא במרחץ ושומע חבירו שמברך בחוץ איזו ברכה, לא יענה אחריו אמן, וכך הדין במקום הטינופת דיש שם צואה ומי רגלים. **ספר "נוטרי אמן"**

פתגם: דרך רשעים כאפלה לא ידעו כמה יכשלו. משלי

תקירה: שומר: שומר שראה שהפיקדון אבוד, מוכרו בבית דין, מדין חיובי שמירה, או מדין השבת אבידה. **ספר "קובץ יסודות וחקירות"**

סיפור: תלוי בטיב ההכנה

כאשר מלאו ליהונתן שבע שנים, שכר לו אביו מלמד מיוחד, למען ילמדו תורה בהתאם לכשרונותיו המעולים. שאל המלמד בעצת האב, איזו מסכת ללמד את בנו השיב האב מסכת ביצה, לא נטר המלמד לקול הצעה זו באמרו: ביצה היא מסכת קלה מדי בשביל ילד מוכשר כזה. הגיב על כך יהונתן, שנכח באותו מעמד, ואמר: ביצה עשויה להיות קלה וגם קשה, הכל תלוי בטיב ההכנה. **ספר "חד וחלק" א' (דף סב)**

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, שאש בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עוזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמנונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת שמחה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה, הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עוזא וליאור עמיחי מרדכי בן גייזל לאוני. לעילוי נשמת: גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, אליהו בן זהרה, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. משה בן מול פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עוז עוזיה.

